

CÚRSAÍ DLÍ

Cuid 3

S & S: Ceisteanna Coitianta

Cad é an tAcht um Shábháilteacht, Sláinte agus Leas ag an Obair (2005)?

Tugtar sonraí san *Acht um Shábháilteacht, Sláinte agus Leas ar Obair 2005* ar an gcaoi ar chóir sábháilteacht, sláinte agus leas a bhainistiú.

Deimhníonn sé freagrachtaí fostóirí, daoine féinfhostaithe, fostaithe agus páirtithe éagsúla eile maidir le sábháilteacht, sláinte agus leas ag an obair.

Feidhmeanna an Údaráis Sláinte agus Sábháilteachta, luaitear pionóis a d'fhéadfaí a chur i bhfeidhm toisc sárú a bheith déanta

Is Acht údaraithe é an tAcht agus dá bhrí sin is féidir rialacháin nua a chur leis ó am go ham.

An mbaineann **An tAcht um Dhliteanas Áititheoirí (1995)** leis an scoil againn?

Baineann. Leagann an *tAcht um Dhliteanas áititheoirí, 1995*, dualgais ar áititheoirí maidir le trí chatagóir

1 .Cuairteoir

- ▶ Tá sé de dhualgas, maidir le cuairteoirí, cibé cúram is réasúnta dhéanamh chun a chinntiú nach mbainfidh gortú nó damáiste do chuairteoir agus dá m(h)aoin de bharr contúirte ar bith sa scoil.
- ▶ Ach caithfidh aird a bheith ag cuairteoir ar a s(h)ábháilteacht féin, chomh maith le maoirseacht agus rialú a dhéanamh ar dhuine ar bith faoina c(h)úram.

An mbaineann **An tAcht um Dhliteanas Áititheoirí (1995)** leis an scoil againn?

2 & 3. Úsáideoir áineasa agus foghláí

Is é an dualgas i leith úsáideoirí áineasa agus foghlaithe:

- ▶ Gan an duine a ghortú nó gan damáiste a dhéanamh do mhaoin an duine go hintinneach, agus gan neamhaird a thabhairt go meargánta ar an duine nó ar mhaoin an duine.

Cad is córas bainistíochta sábháilteachta, sláinte agus leasa ann?

Sa chóras seo tá beartais agus nósanna imeachta maidir le:

Struchtúr eagraíochtúil, gníomhaíochtaí pleanála, freagrachtaí, cleachtais, nósanna imeachta agus acmhainní a theastaíonn....

... chun an beartas sábháilteachta, sláinte agus leasa a fhorbairt, a chur i bhfeidhm, a bhaint amach, a athbhreithniú agus a chothabháil.

An mbaineann na treoirlínte le **gach fostaí** sa scoil?

Baineann.

- ▶ Baineann an tsábháilteacht le gach duine. Faoin Acht um Shábháilteacht, Sláinte agus Leas ag an Obair, 2005, tá dualgais ar fhostóirí, ar fhostaithe, agus ag gach duine a bhfuil baint acu leis an scoil
- ▶ **Tá freagracht fhoriomlán ar an mbord bainistíochta as an ráiteas sábháilteachta.**
- ▶ Tá dualgas dlí ar fhostaithe comhoibriú leis an mbord bainistíochta sa phróiseas bainistíochta sábháilteachta, sláinte agus leasa.
- ▶ Tá múinteoirí i gceannas ar a ngníomhaíocht oibre sa seomra ranga, nó i limistéar eile ina mbíonn daltaí á múineadh acu, agus mar sin dualgas orthu sin páirt ghníomhach a ghlacadh.

Cad í pleanáil sábháilteachta, sláinte agus leasa?

- ▶ Ba chóir do gach scoil plean a cheapadh chun a beartas sábháilteachta, sláinte agus leasa a chomhlíonadh, mar atá leagtha amach sa ráiteas sábháilteachta.
- ▶ Déanann an plean seo cur síos ar an gcaoi a gcuirfidh struchtúr éifeachtach bainistíochta a beartas sábháilteachta, sláinte agus leasai bhfeidhm.
- ▶ Leagtar amach sa phlean cad a dhéanfar, cé a dhéanfaidh é agus an mheicníocht athbhreithnithe a chinnteoidh go ndéanfar gach tasc.

An gá do scoil dul i mbun **pleanáil** **sábháilteachta, sláinte agus leasa?**

- ▶ Luann an tAcht um Shábháilteacht, Sláinte agus Leas ag an Obair 2005 gur gá d'fhostaithe sábháilteacht, sláinte agus leas a bhainistiú san ionad oibre ar mhaithe le timpistí agus drochshláinte a sheachaint.
- ▶ Tá an phleanáil ar na príomhghnéithe de chóras rathúil bainistíochta sábháilteachta, sláinte agus leasa.
- ▶ Ba chóir do scoil plean a cheapadh chun a beartas sábháilteachta, sláinte agus leasa a chomhlíonadh, mar atá leagtha amach sa ráiteas sábháilteachta

An bhfuil an **phleanáil** sábháilteachta,
sláinte agus leasa ina cuid den
Fhéinmheastóireacht agus **Pleanáil Scoile**?

Tá an phleanáil chun sábháilteacht, sláinte agus leas a bhainistiú go héifeachtach ina bunchuid den fhéinmheasúnú agus pleanáil scoile.

Baineann mórán buntáistí le cur chuige sa scoil uile maidir le bainistiú ar athrú. Cloíonn an phleanáil sábháilteachta, sláinte agus leasa atá mínithe sna Treoirínte seo leis an tsamhail féinmheastóireachta agus phleanála scoile a úsáidtear sa chuid is mó bunscoileanna.

Cad iad na **freagrachtaí** atá ag **bainisteoirí sinsearacha** as sábháilteacht, sláinte agus leas san ionad oibre?

Tá freagrachtaí níos mó ar fhostóirí anois faoi alt 80 d'Acht 2005 ar “Dhliteanas Stiúrthóirí agus Oifigeach Gnóthas” ina n-éilítear orthu a bheith in ann a thaispeáint go ndearna siad sábháilteacht, sláinte agus leas a n-oibrithe a bhainistiú go forghníomhach.

An dea-chleachtas é don scoil
oifigeach nó **comhordaitheoir** nó **riarthóir**
sábháilteachta a cheapadh?

Leagann an tAcht um Shábháilteacht, Sláinte agus Leas ag an Obair 2005 dualgais ar leith ar an bhfostóir bainistíocht sábháilteachta, sláinte agus leasa san ionad oibre a chinntiú.

Ní gá do scoileanna oifigeach sábháilteachta a cheapadh faoin reachtaíocht sábháilteachta, sláinte agus leasa.

An féidir **dualgas an oifigigh sábháilteachta** a tharmligean ar bha(i)ll foirne eile?

D'fhéadfaí feidhmeanna an oifigigh sábháilteachta a tharmligean do bhall foirne amháin nó níos mó,

ach

fanann an fhreagracht ar an oifigeach sábháilteachta a bhí ceaptha ag an mbord bainistíochta.

An bhfuil gá le **coiste sábháilteachta** de réir an dlí?

Níl. Moltar sna Treoirínte go bhféadfadh sé a bheith cuí coiste sábháilteachta a bhunú i scoileanna móra chun maoirseacht a dhéanamh ar phleanáil, oibriú agus bainistíocht ráiteas sábháilteachta na scoile.

Ní ceanglas dlíthiúil é seo áfach.

Cad é ról an **ionadaí sábháilteachta**?

Is é ról an ionadaí sábháilteachta ná ionadaíocht a dhéanamh ar son comhghleacaithe (lena n-áirítear na baili foirne nach múinteoirí iad) i gcomhairle leis an bhfostóir, ar chúrsaí a bhaineann le sábháilteacht, sláinte agus leas.

D'fhéadfadh an t-ionadaí sábháilteachta dul i gcomhairle leis an bpríomhoide nó leis an mbord bainistíochta agus ionadaíocht a dhéanamh maidir le cúrsaí sábháilteachta, sláinte agus leasa a bhaineann le fostaithe sa scoil.

D'fhéadfaí a bheith páirteach sa choiste sábháilteachta mar chuid den chomhairliúchán seo, má tá a leithéid bunaithe.

Cé a roghnaíonn **an tIonadaí Sábháilteachta**?

- ▶ Foireann uile na scoile (.i. an fhoireann múinteoireachta agus na baill foirne neamhtheagaisc, an bhuan-fhoireann agus an fhoireann shealadach)
- ▶ I dteideal ionadaí sábháilteachta a roghnú agus a cheapadh chun ionadaíocht a dhéanamh i gcomhairliúchán leis an bhfostóir maidir le cúrsaí sábháilteachta, sláinte agus leasa.

Cad é an **Ráiteas Sábháilteachta**?

- ▶ Clár scríofa is ea an ráiteas sábháilteachta de thiomantas na scoile sábháilteacht, sláinte agus leas na foirne a chosaint agus a cuid oibre á déanamh acu,
- ▶ agus sábháilteacht, sláinte agus leas na ndaoine eile a bhféadfadh gníomhaíochtaí oibre sa scoil cur isteach orthu a chosaint, lena n-áirítear cuairteoirí, tuismitheoirí agus daltaí.
- ▶ Is modh bainistíochta na scoile é i leith sábháilteacht, sláinte agus leas foirne, daltaí, cuairteoirí agus conraitheoirí.

Cad is cóir cuimsiú sa **Ráiteas Sábháilteachta?**

Caithfear:

- ▶ a lua ann conas a dhéanfar sábháilteacht, sláinte agus leas na bhfostaithe go léir a chinntiú agus a bhainistiú;
- ▶ na guaiseacha a shainaithnítear agus na rioscaí a ndéantar measúnú orthu a lua;
- ▶ sonraí a thabhairt ar an gcaoi a ndéanfaidh an bord bainistíochta a fhreagrachtaí sábháilteachta, sláinte agus leasa a bhainistiú, lena n-áirítear:
 - ▶ (a) tiomantas cloí le hoibleagáidí dlí,
 - ▶ (b) na bearta cosantacha agus coisctheacha atá déanta,
 - ▶ (c) na hacmhainní atá curtha ar fáil le haghaidh sábháilteachta, sláinte agus leasa san ionad oibre,
 - ▶ (d) na socruithe a úsáidtear chun na freagrachtaí seo a chur i gcrích; ...

Cad is cóir cuimsiú sa **Ráiteas Sábháilteachta?**

...ar lean...

- ▶ pleananna agus nósanna imeachta a chur san áireamh ann a úsáidfear i gcás éigeandála nó contúirte tromchúisí;
- ▶ dualgais na foirne a lua, lena n-áirítear an comhoibriú a bheidh ag teastáil uathu maidir le ceisteanna sábháilteachta, sláinte agus leasa;
- ▶ ainmneacha agus teidil poist na ndaoine a cheaptar a chur san áireamh ann, agus iad freagrach as sábháilteacht,
- ▶ sláinte agus leas nó as na tascanna a leagtar amach sna ráitis a chur i gcrích;
- ▶ socruithe a lua ann faoin gcaoi le hionadaithe sábháilteachta a cheapadh agus faoin gcaoi le dul i gcomhairle leis ...

Cad is cóir cuimsiú sa **Ráiteas Sábháilteachta?**

...ar lean...

- ▶ an bhfoireann ar shábháilteacht, sláinte agus leas, lena n-áirítear ainmneacha na n-ionadaithe sábháilteachta agus
- ▶ ainmneacha chomhaltaí an choiste sábháilteachta, má dhéantar iad a cheapadh;
- ▶ ráiteas a chur le chéile i bhfoirm scríofa, ar dhóigh agus i bhfriotal a bheidh gach duine ábalta a thuiscint;
- ▶ cuimhneamh ar an reachtaíocht ábhartha sábháilteacha, sláinte agus leasa.

Cé atá freagrach as an Ráiteas Sábháilteachta a ullmhú?

- ▶ Tá an bord bainistíochta freagrach as a chinntiú go n-ullmhaítear ráiteas sábháilteachta cruinn le haghaidh na scoile.
- ▶ Caithfidh an bord bainistíochta, mar fhostóir, ráiteas scríofa a ullmhú ina luaitear conas a dhéanfar sábháilteacht, sláinte agus leas na foirne agus úsáideoirí uile na scoile a bhainistiú agus a chinntiú.

Cé chomh **minic** ar chóir Ráiteas Sábháilteachta a **scríobh** nó a **athbhreithniú**?

- ▶ Caithfidh ráiteas sábháilteachta a bheith bainteach i gcónaí le himthosca reatha na scoile agat. Ba chóir athcheartú a dhéanamh air go bliantúil ar a laghad nó nuair a tharlaíonn athruithe suntasacha, amhail trealamh nó córais nua a thabhairt isteach.

Cé chomh minic ar chóir ard na foirne a tharraingt ar an ráiteas sábháilteachta?

- ▶ Ba chóir go mbeadh ábhar an ráitis sábháilteachta ar fáil i gcónaí don fhoireann agus aon leasuithe ar an ráiteas sábháilteachta a chur in iúl don fhoireann freisin.
- ▶ Ba chóir go mbeadh córas i bhfeidhm chun a chinntiú go mbeadh gach páirtí ábalta teacht ar an ráiteas go héasca agus go rialta.
- ▶ Ba chóir athruithe ar an ráiteas a chur in iúl go forleathan. Ba chóir do bhaill foirne nua an ráiteas a léamh nuair a thosaíonn siad ar an obair.
- ▶ Ba chóir aird na foirne ionadaíocha agus sealadaí a tharraingt ar gach alt ábhartha den ráiteas sábháilteachta.

Ar chóir **gníomhaíochtaí lasmuigh de láthair na scoile** a chuimsiú sa ráiteas sábháilteachta *m.sh. turais scoile, turais thar lear?*

- ▶ **Ba chóir.** Ba chóir measúnaithe riosca a dhéanamh le haghaidh na ngníomhaíochtaí scoile go léir a tharlaíonn sa scoil agus lasmuigh den champas (spóirt, turais allamuigh, turais scoile srl).
- ▶ Ba chóir do scoileanna measúnú riosca scríofa a leagan amach maidir le turais scoile. Ba chóir é seo a chur san áireamh sa ráiteas sábháilteachta.
- ▶ Meastar gur dea-chleachtas é beartas turas scoile a bheith ann atá bunaithe ar an measúnú riosca inar chóir sonraí a chur san áireamh maidir leis na cleachtais agus na nósanna imeachta a bhaineann le pleanáil agus le cur i gcrích turas scoile.

Úsáideann grúpaí **áitreabh scoile** san oíche nó le linn na deireadh seachtaine – an gá na gníomhaíochtaí sin a chuimsiú sa ráiteas sábháilteachta?

- ▶ Gach gníomhaíocht a dhéantar in áitreabh na scoile nó ar son na scoile, caithfear í a dhéanamh go sábháilte agus caithfear aon ghuaiseacha a shainaithint sa ráiteas sábháilteachta agus caithfear déileáil leo.
- ▶ Caithfidh nósanna imeachta agus rialúcháin a bheith i bhfeidhm ag an mbord bainistíochta chun a chinntiú go ndéanfar gach gníomhaíocht ar bhealach sábháilte, agus go gcloífidh siad le forálacha cuí reachtúla sábháilteachta.

An mbíonn ráiteas sábháilteachta ag teastáil ó gach **conraitheoir** a thagann isteach sa scoil?

- ▶ Is ceanglas dlí é atá leagtha amach san *Acht um Shábháilteacht, Sláinte agus Leas ag an Obair 2005* go gcuirfidh fostóir a chonraíonn fostóir eile chun seirbhísí a chur ar fáil dó/di ceangal ar an bhfostóir sin ráiteas sábháilteachta nuashonraithe a bheith aige/aici.
- ▶ Dá bhrí sin, caithfidh an bord bainistíochta agus é mar fhostóir na scoile a dhéanann conradh le fostóir nó le duine féinhostaithe eile chun seirbhísí a chur ar fáil sa scoil, caithfidh sé a chinntiú go bhfuil ráiteas sábháilteachta cothrom le dáta ag an bhfostóir/duine féinhostaithe.

Ar chóir don BB dul i gcomhairle leis an bhfoireann maidir le **hábhár** agus **cur i bhfeidhm** an ráitis sábháilteachta?

Caithfidh lucht bainistíochta na scoile dul i gcomhairle roimh ré agus sula ndéanfar aon rud san ionad oibre a d'fhéadfadh éifeacht mhor a bheith aige ar shábháilteacht, sláinte agus leas.

Caithfear na nithe seo a leanas a chuimsiú sa chomhairliúchán:

- ▶ ullmhú ráiteas sábháilteachta na scoile nó an tionchar air;
- ▶ cosaint ar rioscaí agus bearta coisctheacha ar bith;
- ▶ ceapadh agus dualgais na foirne a bhfuil freagrachtaí sábháilteachta, sláinte agus leasa orthu;
- ▶ torthaí na measúnaithe riosca;
- ▶ timpistí nó tarluithe contúirteacha infhógartha;
- ▶ pleanáil, eagrú agus oiliúint sábháilteachta, sláinte agus leasa;
- ▶ teicneolaíocht nó trealamh nua a thabhairt isteach.

Ar chóir don BB dul i gcomhairle le
tuismitheoirí/caomhnóirí agus
ráiteas sábháilteachta á dhréachtú?

Dea – chleachtas

ach

ní gá é seo a dhéanamh de réir dlí, faoin reachtaíocht
sábháilteachta, sláinte agus leasa.

Cad a tharlaíonn má shainaithním **guais** agus **muna ndéanaim beart** ar bith ina leith?

Caithfidh boird bhainistíochta gach rud is “indéanta le réasún” a dhéanamh chun an riosca san ionad oibre a rialú. Má tá eolas acu ar riosca agus muna ndéanann siad aon rud faoi, d'fhéadfadh an tAcht 2005 a bheith á shárú acu.

Tá sé de dhualgas ar fhostaí faoi Acht 2005 a thuairisciú don fhostóir aon locht san ionad oibre, sna córais oibre, aon earra nó substaint a d'fhéadfadh sábháilteacht, sláinte nó leas ag an obair, i gcás fostóra nó aon duine eile, a chur i gcontúirt.

An bhfuil **cinéalacha difriúla guaiseacha** ann?

Tá.

D'fhéadfaí guaiseacha a rangú mar seo a leanas:

- ▶ guaiseacha fisiceacha, m.sh. láimhsiú, sleamhnú, tuislí, agus titim, leictreachas, dóiteán;
- ▶ guaiseacha sláinte, m.sh. torann, deannach díobhálach, leibhéil mhí-oiriúnacha soilsithe, crith;
- ▶ guaiseacha ceimiceacha, m.sh. gliúnna, tuaslagóirí, ruaimeanna, oibreáin glantacháin;
- ▶ guaiseacha bitheolaíocha, m.sh. víris, baictéir;
- ▶ guaiseacha daonna, m.sh. strus, bulaíocht, foréigean.

Cad iad na prionsabail ghinearálta um **chosc** agus conas is féidir iad a chur i bhfeidhm sa scoil?

Prionsabail Ghinearálta um Chosc i Sceideal 3 a ghabhann leis an *Acht um Shábháilteacht, Sláinte agus Leas ag an Obair 2005*

Modheolaíocht chun déileáil le cosc ar thimpistí

Naoi bPrionsabal

Caithfidh an bord bainistíochta na prionsabail seo a chur san áireamh agus na bearta sábháilteachta, sláinte agus leasa is gá á gcur i bhfeidhm sa scoil.

Prionsabail ghinearálta um chosc

- ▶ Rioscaí a sheachaint
- ▶ Rioscaí dosheachanta a mheas
- ▶ Oibriú in aghaidh rioscaí ag a mbun
- ▶ Obair a chur in oiriúint don duine
- ▶ An t-ionad oibre a chur in oiriúint don dul chun cinn teicniúil
- ▶ Earraí sábháilte, substaintí sábháilte nó córais oibre shábháilte nach bhfuil chomh contúirteach sin a thabhairt isteach in ionad earraí contúirteacha, substaintí contúirteacha nó córais oibre contúirteacha
- ▶ Tosaíocht a thabhairt do bhearta comhchoiteanna cosanta thar bearta cosanta aonair
- ▶ Beartas coisctheach leordhóthanach a fhorbairt maidir le sábháilteacht, sláinte agus leas ag an obair, ina gcuirtear san áireamh teicneolaíocht, eagrú oibre, dálaí oibre, tosca sóisialta agus tionchar na dtosca a bhaineann leis an timpeallacht oibre
- ▶ Oiliúint chúí agus treoracha cuí a thabhairt d'fhostaithe.

Cé hiad **na daoine** gur gá díriú orthu sna **measúnaithe riosca?**

- ▶ an fhoireann theagaisc - an bhuanfhoireann agus an fhoireann shealadach, an fhoireann ionadaíoch agus an fhoireann faoi oiliúint;
- ▶ foireann neamhtheagaisc - cúntóirí riachtanas speisialta, lucht riaracháin, airíochais, glantacháin agus lónadóireachta;
- ▶ oibrithe conartha amhail glantóirí fuinneog;
- ▶ daltaí, lena n-áirítear daltaí ar cuairt;
- ▶ tuismitheoirí/caomhnóirí;
- ▶ aoichainteoirí;
- ▶ díoltóirí, daoine seachadta agus oibrithe cothabhála cuartaíochta;
- ▶ baill den phobal.

Cad iad na timpistí ar gá a thuairisciú don Údáras Sláinte agus Sábháilteachta?

- ▶ **bás** fostaí nó duine féinfhostaithe ar bith, rud a tharla mar gheall ar thimpiste agus a gcuid oibre á déanamh aige/aici.
- ▶ **gortú** agus i mbun a gcuid oibre ar siúl acu, a chuireann cosc ar dhuine fostaithe nó ar dhuine féinfhostaithe ar bith a ngnáthdhualgais oibre a dhéanamh **ar feadh níos mó ná trí lá féilire**, gan lá na timpiste san áireamh ach Satharn agus an Domhnach san áireamh
- ▶ **bás** nó **gortú ar gá cóir leighis** a fháil ó liachleachtóir cláraithe ina leith, nach dtarlaíonn trí obair, (m.sh. dalta le linn ranga), ach **a bhaineann le gníomhaíocht oibre** nó lena (h)ionad oibre. Timpiste ar bhóthar a chomhlíonann critéar (c) thuas, a tharlaíonn mar gheall ar obair foirgníochta ar, nó in aice le bóthar poiblí.

Cá fhad a choinnítear taifid ar thimpistí?

Caithfidh an scoil taifid a choimeád de na timpistí go léir a tharlaíonn ar feadh tréimhse **10 mbliana**.

Cén **oiliúint/ionduchtú** ar chóir cur ar fáil do bhaill foirne nua, foireann shealadach san áireamh?

- ▶ Ba chóir eolas a thabhairt do mhúinteoirí ionadaíocha agus sealadacha agus do bhaill foirne shealadacha eile maidir le nósanna imeachta sábháilteachta, sláinte agus leasa sa scoil.
- ▶ Mar chuid den eolas seo, tá **nósanna imeachta aslonnaithe** agus **tuairiscithe**, chomh maith le hábhair sábháilteachta ar leith a bhaineann le réimse ábhair agus le hionad oibre an mhúinteora, m.sh. measúnuithe riosca a bhaineann lena limistéar oibre/s(h)eomra ranga.

Deán Teagmháil Linn

Tomás Ó Póil,
Bainisteoir Oiliúna

oiliuint@foras.ie